

28.9.2016

EDUSKUNNAN SIVISTYSVALIOKUNNALLE

Sähköposti: SiV@eduskunta.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 119/2016 vp)

Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

1. Yleisarvio lakiehdotuksesta

Teosto kannattaa ehdotusta laiksi tekijänoikeuden yhteishallinnoinnista. Uusi laki korostaa oikeudenhaltijoiden itsemääräämisoikeutta ja valinnanvapautta ja antaa heille laajan päätösvallan oman yhteisönsä puitteissa sekä lisää yhteishallinnointiorganisaatioiden toiminnan läpinäkyvyyttä ja sujuvuutta.

Suomalaisten tekijänoikeusjärjestöjen kannalta uusi laki merkitsee uuden aikakauden alkamista. Toimiala tulee sääntelyn ja ohjauksen piiriin, mikä lisää odotuksia esimerkiksi läpinäkyvistä menettelytavoista ja markkinaosapuolten tasapuolisesta kohtelusta. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, suomalaisten yhteishallinnointiorganisaatioiden toimintaperiaatteet ja -käytännöt vastaavat jo nyt monilta osin direktiivin vaatimuksia, joten merkittäviin muutoksiin ei lyhyellä tähtäimellä ole tarvetta.

Pitkävaikutteisempi seuraus tekijänoikeushallinnon EU-harmonisoinnista on yhteishallinnointiorganisaatioiden välisen kilpailun kiristyminen. Tämä kehitys on musiikin alan tekijänoikeushallinnossa ollut käynnissä jo vuosia. Toimintoja tehostamalla ja uudelleen organisoimalla pyritään kilpailukykyiseen kustannustasoon, mutta palvelutarjonnan pitäminen ajan tasalla edellyttää samanaikaisesti mittavia investointeja mm. tietojärjestelmiin. Pienillä kotimarkkinoilla toimivan tekijänoikeusjärjestön kannalta yhtälö on haastava. Pohjoismaiset yhteistyöjärjestelyt ovat varteenotettavin keino tuottaa yhteistä markkinavoimaa ja taloudellista kantokykyä pienille toimijoille.

Sekä kollektiivihallintodirektiivi että ehdotettu laki sääntelevät yhteishallinnointiorganisaatioita ensisijaisesti taloudellisina toimijoina. Suomalaisilla tekijänoikeusjärjes-

28.9.2016

töillä on myös muita tärkeitä tehtäviä, kuten oikeudenhaltijoiden edunvalvonta ja kulttuurin edistäminen. Tekijänoikeusjärjestöt ovat osa kansallisen kulttuurituotannon ekosysteemiä, jonka kautta taloudellisia panoksia palautuu kulttuurin alkutuotantoon sekä yksilöllisten tekijänoikeuskorvausten että mm. apurahojen ja erilaisten tuotantotukien muodossa. Näistäkin syistä on tärkeää, että suomalaisten tekijänoikeusjärjestöjen taloudellinen perusta on kunnossa ja että ne ovat kilpailukykyisiä omilla kotimarkkinoillaan.

2. Yksityiskohtaisia kommentteja

a. Tekijänoikeuskorvauksia koskeva sidonnaisuuslausuma

Lakiehdotukseen on yksityiskohtaisella tasolla sisällytetty kollektiivihallintodirektiivin 9 artiklan 3 kohdan hallituksen jäseniä koskevat ja 10 artiklan 2 kohdan liiketoiminnan johtamisesta vastaavia henkilöitä koskevat tiedonantovelvoitteet yleiskokoukselle. Velvoitteet ulottuvat poikkeuksellisen pitkälle yksilön tietosuojan piiriin tavanomaisesti luettaviin tietoihin. Tätä korostaa se, että kyse on taloudellisesti pienehköstä toimialasta ja erikoistuneista toimijoista, jotka ehdotettu sääntely asettaa erityisasemaan verrattuna kokoluokaltaan vastaaviin suomalaisiin organisaatioihin ja toimialoihin. Tämä koskee erityisesti ehdotuksen 18 §:n 3 momentin 3 kohdan mukaista hallituksen jäsenen velvoitetta ilmoittaa oikeudenhaltijan ominaisuudessa saamansa tekijänoikeuskorvaukset. On mahdollista, että näin tiukat tiedonantovelvoitteet haittaavat rekrytointia yhteishallinnointiorganisaatioiden luottamustehtäviin. Tällainen lopputulos olisi direktiivin ja kansallisen lainsäädännön tavoitteiden kannalta valitettava.

Saksan uudessa tekijänoikeuden yhteishallinnointia koskevassa laissa henkilökohtaisia tekijänoikeuskorvauksia koskeva yksityisydensuoja on huomioitu mahdollistamalla tuloportaikon käyttäminen ilmoitusvelvollisuutta täytettäessä.¹ Esitämme, että tämä mahdollisuus avataan myös suomalaisille yhteishallinnointiorganisaatioille.

b. Oikeus tehdä vähennyksiä tekijänoikeuskorvauksista

Lakiehdotuksen 29 §:n mukaan yhteishallinnointiorganisaatio, joka edustusopimuksen perusteella hallinnoi toisen yhteishallinnointiorganisaation oikeuksia, ei saisi tehdä valtuuttavalle organisaatiolle kerätyistä tekijänoikeuskorvauksista muita vähennyksiä

¹ Verwertungsgesellschaftengesetz vom 24. Mai 2016 (BGBl. I S. 1190) § 21(4): "Für die Zwecke der persönlichen Erklärung über die Höhe der in Absatz 3 Nummer 3 genannten Beträge kann die Verwertungsgesellschaft angemessene Stufen festlegen."

28.9.2016

kuin hallinnointipalkkion osuuden, ellei muista vähennyksistä ole nimenomaisesti sovit-
tu tämän organisaation kanssa. Sääntö on selkeä ja vastaa voimassaolevaa käytäntöä
järjestöjen välisissä sopimussuhteissa.

Pääsäännön selostamisen jälkeen perusteluissa kuitenkin todetaan, että yhteishallin-
nointiorganisaatio ei voisi tehdä vähennyksiä esimerkiksi tekijöiden yhteisiin tarkoituk-
siin tarjottavia palveluja varten, sillä muut kuin yhteishallinnointiorganisaation suo-
raan valtuuttaneet oikeudenhaltijat eivät yleensä voi hakea tai saada tällaista etuutta.
Kirjaus on harhaanjohtava, sillä se näyttäisi kategorisesti estävän *sopimukseenkin* pe-
rustuvat vähennykset tällaisiin tarkoituksiin. Tällainen johtopäätös on syytä oikaista,
etenkin kun tekijöiden yhteisiin tarkoituksiin ohjatut varat useimmiten ovat muidenkin
kuin valtuutuksen antaneiden oikeudenhaltijoiden haettavissa. On myös huomattava,
että vähennysten tekeminen perustuu yleisesti vastavuoroisuuteen, toisin sanoen kum-
pikin organisaatio voi tehdä sovitun mukaiset vähennykset keräämistään korvauksista.

c. Pääsy usean valtion alueen kattavan lisensioinnin piiriin

Teosto on ainoa suomalainen yhteishallinnointiorganisaatio, jota lakiehdotuksen 9 lu-
vun määräykset sävellysteosten usean valtion alueen kattavien verkko-oikeuksien li-
sensioinnista voivat koskea. Näin tapahtuisi kuitenkin vain siinä tilanteessa, että Teos-
to päättäisi ryhtyä lakiehdotuksen 42 §:ssä tarkoitettuun yhteishallinnointiorganisaati-
oksi, joka myöntää lisensoijia sävellysteosten rajat ylittävään verkkokäyttöön. Toden-
näköisempi vaihtoehto on, että Teoston edustamien suomalaisten musiikin tekijöiden
ja kustantajien pääsy rajat ylittävälle verkko-oikeuksien markkinoille järjestetään eh-
dotuksen 50 §:n mukaisella edustussopimuksella, jolla Teosto valtuuttaa toisen yhteis-
hallinnointiorganisaation myöntämään tällaisia lisensoijia.

Kollektiivihallintodirektiivin 31 artikla sisältää turvalausekkeen siltä varalta, että yh-
teishallinnointiorganisaatio laiminlöisi järjestää edustamiensa oikeudenhaltijoiden
verkko-oikeuksien saatavuuden rajat ylittävään käyttöön 10.4.2017 mennessä. Tällöin
oikeudenhaltija voi tältä osin peruuttaa yhteishallinnointiorganisaatiolle antamansa
valtuutuksen, minkä jälkeen hän voi ryhtyä myöntämään usean valtion alueen kattavia
lisensoijia itse taikka toisen yhteishallinnointiorganisaation tai muun valtuuttamansa
osapuolen kautta.

Lakiehdotuksen 52 §:n 1 momentissa on huomioitu juuri tämä tilanne. Sen sijaan ehdo-
tettu 2 momentti menee direktiivin vaatimuksia pidemmälle. Sen mukaan yhteishallin-
nointiorganisaatio ei saa asettaa oikeudenhaltijalle estettä myöntää usean valtion

28.9.2016

alueen kattavia sävellysteosten verkko-oikeuksien lisensoijia itse tai toisen yhteishallinnointiorganisaation tai muun valtuuttamansa osapuolen kautta. Ehdotettu 2 momentti ei kytkeydy 1 momentin tarkoittamaan siirtymävaiheeseen, vaan luo *pysyvän* rajat ylittävien verkko-oikeuksien rinnakkaislisensoinnin mahdollisuuden. Direktiivi ei tätä edellytä, vaan sen tarkoituksena on ollut avata oikeudenhaltijoille erityinen väylä rajat ylittävälle lisensointimarkkinoille vain siinä tilanteessa, että heidän oma organisaationsa jää asiassa passiiviseksi. Esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa direktiivin vaatimus on tulkittu juuri näin.²

Lakiehdotuksen 52 §:n 2 momentin perustelujen mukaan mainittu säännös on rinnastettavissa 8 §:n mukaiseen kieltoon asettaa valtuutuksen peruuttamisen ehdoksi, että peruutuksen kohteena olevien oikeuksien, oikeuksien luokkien tai teosten ja muiden suojan kohteiden tyyppien hallinnointi siirretään toiselle yhteishallinnointiorganisaatiolle. Tämä linjaus ilmenee kuitenkin suoraan direktiivin 31 artiklasta. Sen mukaan oikeudenhaltija voi siinä tarkoitettussa tilanteessa myöntää rajat ylittäviä lisensoijia sekä itse että jonkun muun osapuolen välityksellä, jonka ei tarvitse olla toinen yhteishallinnointiorganisaatio.

Esitämme, että lakiehdotuksen 52 §:n 2 momentti poistetaan tarpeettomana. Mikäli säännös halutaan jättää lakiin, esitämme sen teknistä täydentämistä siten, että soveltaminen rajataan koskemaan vain pykälän 1 momentissa tarkoitettua tilannetta.

d. Siirtymäsäännökset

Tekijänoikeusjärjestöt eivät ole voineet pelkäästään direktiivin säännöksiin perustuen ennakoita ja valmistella kaikkia muutoksia, joita tuleva lainsäädäntö aiheuttaa esimerkiksi järjestöjen sääntöihin. Päätöksentekoa ei muutenkaan voida perustaa lakiin,

² Ruotsi: Förslag till lag om kollektiv förvaltning av upphovsrätt (Prop. 2015/16:181) 11 kap. 14 §: "Rätt till gränsöverskridande licensiering. En rättighetshavare som har gett en kollektiv förvaltningsorganisation i uppdrag att ingå avtal om gränsöverskridande licens får återkalla uppdraget om organisationen inte ingår sådana avtal och inte heller har överlätit rätt att ingå sådana avtal till en annan kollektiv förvaltningsorganisation. / Om rättighetshavaren återkallar uppdraget, upphör uppdragsavtalet omedelbart att gälla."

Tanska: Lov om kollektiv forvaltning af ophavsret (nr 321 af 05/04/2016) § 34: "Adgang til multiterritorial licensiering. En rettighedshaver kan tilbagetrække onlinemusikrettighederne til multiterritorial licensiering fra en kollektiv forvaltningsorganisation, som rettighedshaveren har bemyndiget til at repræsentere disse rettigheder, hvis kollektiv forvaltningsorganisationen ikke udsteder eller tilbyder at udstede multiterritoriale licenser for onlinemusikrettigheder eller ikke giver en anden kollektiv forvaltningsorganisation mulighed for at repræsentere disse rettigheder til dette formål. Rettighedshaveren kan vælge at lade kollektiv forvaltningsorganisationen beholde onlinemusikrettigheder med henblik på licensiering i enkeltlande."

28.9.2016

joka ei ole vielä voimassa. Lainvalmistelun viivästyttyä on kohtuullista, että järjestöillä on käytettävissään riittävä aika sopeuttaa toimintansa uuden lainsäädännön vaatimukseen.

Esitämme, että lakiehdotuksen 69 §:n siirtymäsäännösten määräaikoja muutetaan siten, että 2 momentin mukainen määräaika päättyy kolmen kuukauden kuluttua lain voimaantulosta ja 4 ja 5 momenttien mukaiset määräajat kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

Helsingissä, syyskuun 28 päivänä 2016

Säveltäjien Tekijänoikeustoimisto Teosto ry

Katri Sipilä
toimitusjohtaja

Martti Kivistö
johtaja, edunvalvonta ja tutkimus